

Yerli Turistlerin Sapanca Destinasyonunu Tercih Etme Motivasyonları

Merve IŞKIN¹ , Ferhat DEMİRCİ² , Ümit ŞENGEL³ , Gökhan GENÇ^{*4}

¹ Ordu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu, Otel Lokanta ve İkram Hizmetleri Bölümü, Türkiye.

² Ordu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gastronomi ve Mutfak Sanatları Anabilim Dalı, Türkiye.

³ Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi, Turizm Fakültesi, Turizm Rehberliği Bölümü, Türkiye.

⁴ Gümüşhane Üniversitesi, Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu, Otel Lokanta ve İkram Hizmetleri Bölümü, Türkiye.

ÖZ

Çalışma, Sapanca destinasyonunun turistik çekicilik unsurları ele alınarak, İstanbul'daki yerli turistlerin Sapanca'yı tercih etme motivasyonlarının irdelenmesi amaçlamaktadır. Çalışmada nitel araştırma yöntemleri kullanılmıştır. Veriler yarı yapılandırılmış görüşmeler aracılığıyla elde edilmiştir. Toplam 15 katılımcıdan veriler alınmış ve raporlanmıştır. İstanbul'dan Sapanca'yı ziyaret eden yerli turistlerin ortak motivasyonları, Sapanca'nın konumu, İstanbul'a yakınlığı ve ilçenin doğal güzellikleridir. İstanbul'da yaşayanlar, ilçenin aktivite olanaklarının ziyaretlerinde önemli bir etken olduğunu belirtirken, aynı zamanda İstanbul'a yakınlığının ve doğal zenginliklerinin de bu tercihi desteklediğini ifade etmektedirler. Ayrıca, sakinlik arayışı ve İstanbul'un stresinden kaçma düşüncesi de Sapanca'yı tercih etme nedenlerinin önemli temalarıdır. Araştırmanın sonuçları İstanbullu yerli turistlerin, Sapanca'yı doğası ve konumu (İstanbul'a olan yakınlığı) nedeniyle tercih ettiğini ortaya koymaktadır. Sapanca'nın doğası, sessizlik arayışında olan İstanbullu için İstanbul'un kalabalığından ve onun doğurduğu stresten uzaklaşmak için Sapanca'yı ziyaret ettiğini ortaya koymaktadır. Çalışma Sapanca'yı ziyaret eden turistlerin hem motivasyonlarını hem de Sapanca'ya yönelik değerlendirmelerini içermektedir. Bu nedenle çalışmanın Sapanca'daki turizmle ilgili tüm paydaşların karar alma ve faaliyet süreçlerine rehberlik edeceği düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: İstanbul, Yerli Turist, Turist Motivasyonu, Sapanca Destinasyonu

* Sorumlu yazar e-posta: gencgokhan91@gmail.com

Motivations of Domestic Tourists for Choosing the Sapanca Destination

ABSTRACT

The study aims to examine the motivations of domestic tourists in Istanbul when choosing Sapanca as their destination, considering the tourist attraction elements of Sapanca. Qualitative research methods were employed in this study, with data obtained through semi-structured interviews involving a total of 15 participants. Common motivations for domestic tourists visiting Sapanca from Istanbul include Sapanca's location, its proximity to Istanbul, and the natural beauty of the district. Residents of Istanbul note that the district's recreational opportunities play a significant role in their decision to visit. They also emphasize the district's proximity to Istanbul and its natural wealth as factors supporting this choice. Furthermore, the pursuit of tranquility and the desire to escape the stress of Istanbul are key themes in the reasons for selecting Sapanca. The results of the research reveal that domestic tourists from Istanbul prefer Sapanca due to its natural surroundings and its proximity to Istanbul. Sapanca's natural environment attracts Istanbul residents seeking solace and a break from the hustle and stress of the city. The study encompasses both the motivations of tourists visiting Sapanca and their evaluations of the destination. Consequently, it is expected that the study will provide valuable insights for decision-making and planning processes for all stakeholders in Sapanca's tourism industry.

Keywords: Istanbul, Domestic Tourist, Tourist Motivation, Sapanca Destination

1 Giriş

İnsanlığın varoluşundan itibaren insanlar çeşitli sebeplerle yaşadıkları yerden farklı yerlere gitmek durumunda kalmışlardır. Bu yer değişimleri bazen avlanıp karınlarını doyurmak bazen de hayatta kalmak için zorunlu olmuştur. Her bölgenin zorlu yaşam koşullarında hayatta kalmaya çalışan insanlık gün geçtikçe yeni yerlerin arayışına düşmüştür. Buldukları bölgedeki nüfus artışı, savaşlar, iklim ve besin kaynağı sıkıntısı insanları yeni bir yaşam alanı arayışına düşürmüştür. Zaman içerisinde insanların tarımı öğrenmesi, yeni besinler keşfetmesi ve iklim değişiklikleri gibi sebepler seyahatleri farklı motivasyonlarla yapılabilir hale getirmiştir (Walton, 2011; Acar, 2020). Yerleşik hayatın başlaması ve buna bağlı olarak medeniyetlerin kurulmasıyla birlikte, topraklar bölünmüş ve sınırlar çizilmiştir (Löschburg, 1998). Bu gelişme sınır aşırı seyahatleri artırmış ve anlamlı hale getirmiştir.

18. yüzyıla geldiğinde, özellikle T. Cook'un öncülük ettiği seyahat hareketleriyle başlayan modern turizm faaliyetleri, seyahatlerin anlamını ve seyahate konu olan motivasyonları da değiştirmiştir. Bu dönemden sonra insanlar seyahatlerini gezip görmek, boş zaman değerlendirmek ve dinlenmek için gerçekleştirmeye başlamıştır. Sürekli belli bir bölgede yaşayan insanların yeni yerler görme duygusu onları seyahate iten en büyük sebeplerden biri olmuştur. Bu bağlamda, günümüzde günlük rutinleri ev ve iş şeklinde devam eden insanlar, boş vakitlerini geçirebilecekleri turistik destinasyon arayışına içerisindedir. Bu destinasyonlar sürekli yaşadıkları yerlerin dışında kalan farklı şehirler ya da ülkeler olmaktadır. İnsanların bu seyahatlere katılması ise en temel düzey zaman (boş zaman) ve para (harcanabilir gelir) gibi iki önemli unsura bağlıdır. Yeterli zaman ve harcanabilir gelire sahip olan insanlar istek ve beklentileri doğrultusunda seyahate çıkmaktadır.

İnsanların turistik seyahatlerine kaynaklık eden istek ve beklentilerinin farklı olması, bu farklılıklara bağlı olarak şekillenen çeşitli turist tiplerini ortaya çıkarmıştır. Destinasyonun tüm paydaşları turist tiplerine göre şekillenen turistik ürünlerin üretilmesi noktasında önemli ve ortak çabalar yürütmektedir. Turistlerin ilgisini çekmek için oluşturulan yapay turistik mekânların yanında doğal çekicilik unsuru

olan bölgeler, herhangi bir üretim çabasına ihtiyaç duyulmadan turistlerin ilgi odağı haline gelmektedir. Bunlardan önde gelenleri deniz kıyısındaki bölgeler, göller, akarsular, kaplıcalar, orman ve yayla gibi turistik kaynaklardan oluşmaktadır (Şengel, 2020). Türkiye konumu nedeniyle burada ifade edilen kaynakların tümüne ev sahipliği yapan destinasyonlar bakımından oldukça zengindir. Ülke, sahip olduğu doğal ve tarihi turistik destinasyonları sayesinde birçok turizm çeşidi bakımından tercih edilebilir durumdadır. Mevsimselliğin giderek azalmaya başladığı Türkiye’de her yıl milyonlarca yerli ve yabancı turist, turistik amaçlı seyahat hareketlerine katılmaktadır.

Türkiye’nin sahip olduğu doğal, tarihi ve turistik destinasyonlar nedeniyle mevsimsellik sorunu azalmakta ve giderek ortadan kalmaktadır. Ülkede hem konumu itibariyle ulaşım açısından kolaylık sağlayan, hem de yaz ve kış sezonlarında farklı turizm çeşitlerine ev sahipliği yapabilen çok sayıda destinasyon mevcut olup, bu destinasyonlar yöre, ilçe, şehir, bölge veya ülke olabilmektedir. Özellikle son yıllarda Sakarya ili sınırları içerisinde yer alan Sapanca Türkiye’nin önemli ilçe destinasyonlarından biri haline gelmektedir. İyi korunmuş ormanlık alanları, gölü ile mavi ve yeşili buluşturan özelliği sayesinde Sapanca destinasyonu önemli bir turizm bölgesi haline gelmiştir. Bu bilgiler ışığında; çalışmada, Sapanca destinasyonunun turistik çekicilik unsurları ele alınarak, İstanbul’daki yerli turistlerin Sapanca’ya tercih etme nedenlerinin irdelenmesi amaçlanmaktadır.

2 Kavramsal Çerçeve

Turizm, dünya çapında hızla büyüyen bir endüstri olmuştur ve turistlerin bir destinasyonu seçerken hangi faktörlerin etkili olduğunu anlamak, seyahat endüstrisi ve yerel ekonomiler için büyük bir öneme sahiptir. Turistlerin destinasyon tercihlerini etkileyen motivasyon unsurları oldukça çeşitlidir ve her birey için farklılık gösterebilir. Ancak genel olarak, yapılan araştırmalarda bazı önemli motivasyon unsurları sıklıkla turistlerin destinasyon seçiminde rol oynamaktadır. Bunlar kültürel ve tarihi çekicilikler (Mercan ve Kazancı, 2019; Saçlı ve Avcıkurt, 2018), doğa ve aktivite imkanları (Demir, 2010; Çakıcı ve Harman, 2007), gastronomi (Aydoğdu ve Duman, 2017; Wondirad ve Verheye, 2023; Berbel-Pineda vd., 2019) ve şehir stresinden kaçarak dinlenme amaçlı motivasyonlardan bahsedilmektedir. Söz edilen bu motivasyon unsurlarının dışında farklı değişkenlerinde bir destinasyonu seçerken turisti doğrudan etkilemektedir. Bu değişkenler doğrudan motivasyonla ilişkili olmasa da dolaylı yoldan motivasyona etki ederek tercihlerde önemli kriterler olarak karşımıza çıkmaktadır. Turistlerin destinasyon tercihleri, kişisel ilgi ve tercihlere, yaşa, cinsiyete, bütçeye ve diğer faktörlere de bağlı olarak değişebilir (Pearce, 2005). Ancak yukarıda belirtilen motivasyon unsurları, turistlerin bir destinasyonu seçerken genellikle dikkate aldıkları ana faktörlerdir.

Turistler gideceği bölgeleri önemle seçmektedir. Bölgenin insanlar üzerinde bıraktığı imaja göre tercihlerini yapmaktadır. Vakit geçirecekleri ve para harcayacakları bölgenin kaliteli olması seyahatteki dikkat edilecek unsurdur. Şehirlerdeki popüler olan bölgeler de şehrin imajı hakkında bilgi vermektedir. Bu bağlamda Sakarya’da akla gelen en önemli bölgelerden biri de Sapanca bölgesidir. Sapanca Sakarya’nın en çok turist ağırlayan bölgelerinin başında gelmektedir. Özellikle de İstanbul’daki turistlerin gözde mekânı olan Sapanca’ya turistler günübirlik veya konaklamalı olarak gelebilmektedir. Yabancı turistler ve özellikle de Arap turistler için de son dönemlerin en gözde destinasyonlarından biridir (Zengin ve Kiper, 2020). Turistler gruplar halinde ya da münferit şekilde gelerek bu doğal güzelliğin tadını çıkarmaktadır.

Sapanca bozulmamış doğası, ormanları ve temiz havası ile en gözde tatil bölgeleri arasındadır. İstanbul’un kalabalığından, gürültüsünden ve kötü havasından sıkılan sakinleri vakitlerini burada geçirmeyi tercih etmektedir. Yüzölçümü küçük olsa da gezilecek yerlerin sayısı ve büyüleyiciliği turistlerin seyahat motivasyonu kazanmasına yetmektedir (Çalık ve Akgün, 2019). Buraya gelen misafirlerin en büyük motivasyonu ise Sapanca Gölü, Rahime Sultan Camii, Hasan Fethi Paşa Camii, Soğucak Yaylası, Sapanca Aygır Deresi, Kırkpınar Botanik Parkı, İl Orman Tabiat Parkı, Mahmudiye

Köyü, Sopeli Doğal Yaşam Köyü, Natürköy, Sapanca Rüstempaşa Camii, Bizans Kalıntıları, İstanbul'da gibi gezilebilecek çok sayıda çekiciliğin bulunmasıdır (Sapanca Belediyesi, 2023). Sapanca'daki popüler gezi noktaları, her dönem ziyaretçi çekmektedir. Ancak, bahar ve yaz dönemleri turist ziyaretlerinin daha yoğun olduğu dönemlerdir. Özellikle de yaz döneminde yoğunluk oldukça fazladır (Sakarya Belediyesi, 2021).

Bu bölgenin ön planda olmasının en önemli nedenlerinden biri de her bütçeye sahip turist için gerekli konaklama, yeme içme ve eğlence gibi faaliyetlerin kolayca gerçekleşmesidir. Sapanca gölünün özellikle Arap turistler tarafından çokça tercih edilmesi bölgeyi yabancı turistler bakımından zengin bir hale getirmiştir. Sapanca doğal güzelliği, tarihi, coğrafyası ve sosyal medyanın da etkisiyle Arap turistlerin gözde merkezi olmuştur (Zengin ve Kiper, 2020). Öyle ki buradan ev alarak kalıcı hale gelmek istemeleri emlak sektörünü de etkilemektedir. Bölgedeki işletmeler Arap turistlere hizmet vermek için Arapça tabelalar kullanmaktadırlar (Çeken, vd., 2018). Aynı şekilde İstanbul'daki yerli veya yabancı turistler turlarla birlikte sabah erken saatte yola çıkarak buraya gelip belirli bir süre vakit geçirmektedirler. Bölgedeki işletmelerin turistik hizmet sağlama konusunda yeterli olması buradaki turistlere memnuniyet sağlamaktadır (Boğan ve Dedeoğlu, 2018). Bölge halkının da bu yoğun turist akınına alışması buranın artık turistik bir bölge olarak kolayca hizmet vermesine olanak sağlar.

Sapanca gerek yeşilliği gerekse gölünün çekiciliği ile turistlere gezilecek ve fotoğraf çekilecek alanlar sunmaktadır. Bu alanlar özellikle gün batımında harika manzaralar sunmaktadır. Sapanca gölü haricinde etrafındaki işletmeler hediyelik eşya ve turistik hizmet sunmaktadır. Bu hizmetlere örnek olarak restoranlar, bisiklet kiralama noktaları ve çeşitli faaliyetlere imkân sağlayan mağazalar bulunmaktadır. İlçe doğa yürüyüşleri bakımından da zengin rotalara sahiptir (Işkın ve Şengel, 2020; Yıldız ve Taşçıoğlu, 2023). Arazi araçları sürüş deneyimi yaşanabilmekte ve çok sayıda ormanlık bölgesinde piknik organizasyonları yapılabilmektedir. Tüm bunlar, Sapanca bölgesinin doğal ve yapay güzellikleri sayesinde birçok kişinin ilgisini çektiği söylenebilir (Üzümcü ve Özmen, 2018). Bölge reklam, tanıtım ve düzenli plan ve politikalar yardımıyla popülerlik kazanıp gücünü daha da arttırmaktadır. Buradaki işletmelerin sağladıkları hizmetlerde bölgenin ekonomik olarak kalkınmasına katkı sağlamaktadır. Bölgenin imajına olumlu etki sağlayan turistik işletmeler her geçen gün artış göstermektedir.

Turistik faaliyetlerini gerçekleştirmek üzere kendilerine yer arayışında olan İstanbullu yerli turistlerin ilk tercihlerinden biri de Sapanca'dır. Türkiye'nin en kalabalık şehrinin tercih edilebilir destinasyonlarından olmak önemlidir. Çünkü İstanbul pazarına hitap eden destinasyonların yerli turizm pazarından daha fazla pay alma ihtimalleri vardır. Özellikle iki bölge arasındaki mesafenin kısa olması ulaşım ücretlerini azaltmaktadır. Bu durum hem maliyet hem de zaman bakımından kolaylık sağladığından bölgenin turist sayısını artırmaktadır (Çalık ve Akgün, 2019; Yıldız ve Batman, 2022). Ayrıca İstanbul ve Ankara gibi Türkiye'nin en önemli, stratejik öneme sahip ve kalabalık kentleri arasındaki yol güzergahında olması ilçenin turizm açısından önemini artırmaktadır. Kentin Eskişehir, Bursa ve İzmir gibi büyükşehirlerden ulaşımı da kolaydır (Çeken, vd., 2018; Durmuş, 2021). Tüm bunlar Sapanca'yı kalabalık kentler için önemli bir yerli turizm destinasyonu konumuna getirmektedir.

Sapanca bölgesi her gün İstanbul'dan gelen yüzlerce turisti ağırlamaktadır (Zengin vd., 2014; Boğan ve Dedeoğlu, 2018). Tur arayışı içerisindeki turistler ilk olarak yakın ve ucuz yerleri tercih etmektedir. Özellikle de yoğun çalışma içerisinde olan turistler hafta sonu için uygun yer arayışına girerler. Bu durumda yakın şehirlerde yaşayan insanların karşısına ilk Sapanca bölgesi çıkmaktadır. Neredeyse her seyahat acentesi firmasının tur satışı düzenlediği bu bölge İstanbul'da ve yakın çevresinde yaşayan insanlar tarafından çokça tercih edilmektedir. Çok sayıda doğal güzelliklerin yer alması burayı turistlerin ilgisini çekebilecek önemli merkez haline getirmiştir. Şehir hayatından bunalan insanların kırsala olan

özlemi bu tercihe neden olmaktadır. İstanbul'daki turistlerin kolay ulaşım sağlayarak ziyaret edebilecekleri en önemli doğal ortama sahip bölgeler Sakarya ilinde yer almaktadır. Bu bölgelerin turizme katkısı bilindiğinden korunması ve sürdürülmesi yönünde çalışmalar devam etmektedir. Bu korunmanın devam etmesi turizm açısından önem arz eder ve bölge bu sayede turistik destinasyon olma özelliğini korur (Şengel, vd., 2015; Yıldırğan, vd., 2016). Bir bölgenin turistik destinasyon olabilmesi ise onun birtakım özelliklere sahip olmasını gerektirir.

3 Metodoloji

Çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden yararlanılmıştır. Görüşme (mülakat), veri toplama aracı olarak tercih edilmiştir. Katılımcılardan derinlemesine veri elde etmek istendiğinden bu yöntem ve veri toplama aracı tercih edilmiştir (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Mülakat türlerinden ise yarı yapılandırılmış mülakat tekniği kullanılmıştır. Biri katılımcıların tanımlayıcı özelliklerini test etmek üzere, toplam altı soruluk bir soru formu yardımıyla veriler elde edilmiştir. Araştırmada veri araçlarının oluşturulması sürecinde 13 sorudan oluşan bir soru formu hazırlanmıştır, akabinde uzman görüşleri ve ön (pilot) görüşmeler neticesinde bu sorular ikisi birleşecek ve diğerleri de elenecek şekilde bir yol izlenmiş ve araştırma sürecinde kullanılan altı soruluk soru formuna son hali verilmiştir.

Araştırmanın evrenini İstanbul'da yaşayan aynı eğitim düzeyine sahip (lisans mezunları tercih edilmiş) ve Sapanca'ya en az bir kez turistik amaçlı seyahat etmiş tüm yerli turistler oluşturmaktadır. Farklı özelliklere sahip bir evrenin tercih sebeplerinde ciddi bir kırılma yaşanabileceğine dair endişeler böyle bir süreci beraberinde getirmiştir. Evrenin özellikleri evrenle ilgili kesin sayısal bir değerlendirmenin yapılmasını zorlaştırmış ve kartopu örnekleme yöntemi ile ulaşılabilen ve maksimum örneklem sayısına ulaşma stratejisi ile hareket edilmiştir. Ayrıca cevapların tekrara düştüğü nokta da mülakatların tamamlanması planlanmıştır. Bu kapsamda çalışmanın saha araştırması sürecinde toplam 46 kişiye ulaşılmış ve bu 46 kişiden daha önce Sapanca'ya turistik amaçlı seyahat eden 15 kişiden veri toplanmıştır. Araştırmanın odağı ve veri miktarının yeterli seviyede olduğuna kanaat getirilmesi neticesinde veri toplama sürecine 15. Katılımcı ile son verilmiştir. Elde edilen görüşme verilerinin 11. Katılımcıdan itibaren yeni bir perspektif sağlamamasıyla birlikte 4 katılımcı ile daha görüşülerek araştırmanın veri toplama safhası araştırmacıların ortak görüşleri alınarak sonlandırılmıştır. Veri güvenilirliği nedeniyle ses kayıt cihazı yardımıyla katılımcılardan kayıtlar alınmıştır (Lune & Berg, 2017).

Nitel araştırmalarda çoğunlukla göz ardı edilen konular olan geçerlilik ve güvenilirliktir. Bu çalışma özelinde görüşme safhasında görev alan katılımcıların önceki deneyimleri önemli bir avantajdır. Ayrıca görüşmeler gerçekleştirilirken katılımcı gözlemcinin de bulundurulması araştırmanın güvenilirliğini artıran önemli etmenlerden olmuştur (Yıldırım & Şimşek, 2018). Aynı zamanda araştırmada kullanılan soru formunun ve analizlerin kavramsal çerçeveden yararlanarak oluşturulması da araştırmanın güvenilirliği konusuna katkı sağlamaktadır. Araştırmada kullanılan soru formunun hazırlanmasında alanında uzman akademisyenlerin görüşlerinin dikkate alınması ve ön görüşmelerin yapılmış olması da araştırmanın geçerliliğini arttırmaya yönelik uygulamalardır. Ayrıca araştırmanın daha önce bir kongre 'de sunulması ve nitel araştırma konusundaki uzman araştırmacıların öneri/eleştirileri sonucunda bazı düzenlemelerin yapılması da araştırmanın geçerliliğini arttırdığı düşünülmektedir. Bilinmektedir ki nitel araştırmalarda araştırmacı yanlılığı araştırmanın geçerliliği konusunda bazı şüpheleri de beraberinde getirmektedir. Bu nedenle tüm bu süreçteki değişimler araştırma için hem geçerlilik hem de güvenilirlik açısından önemli katkılar sağlamıştır.

Elde edilen veriler deşifre edilerek yazılı hale getirilmiş ve toplam 18 sayfalık veri elde edilmiştir. Bu veriler içerik analizi yardımıyla analiz edilmiştir. Analizlerde nitel veri analiz programlarından

MAXQDA programı kullanılmıştır (Kuckartz & Radiker, 2019). Katılımcılardan Sapanca'nın İstanbullu yerli turistlerce tercih edilmesini sağlayabilecek toplam 6 adet tema belirlenmiştir. Bunlar stresten kaçma, sessizlik arayışı, konum/mesafe, doğa/doğal, aktivite olanakları ve konaklama imkânlarıdır. Tema belirleme ve programa aktarmanın akabinde veriler birer cümle halinde ilgili temalara alınarak kodlama işlemi gerçekleştirilmiştir (Aldemir, vd., 2020). Verilerin analizinde görsel araçlar kullanılmış ve elde edilen sonuçlar bulgular kısmında raporlanmıştır.

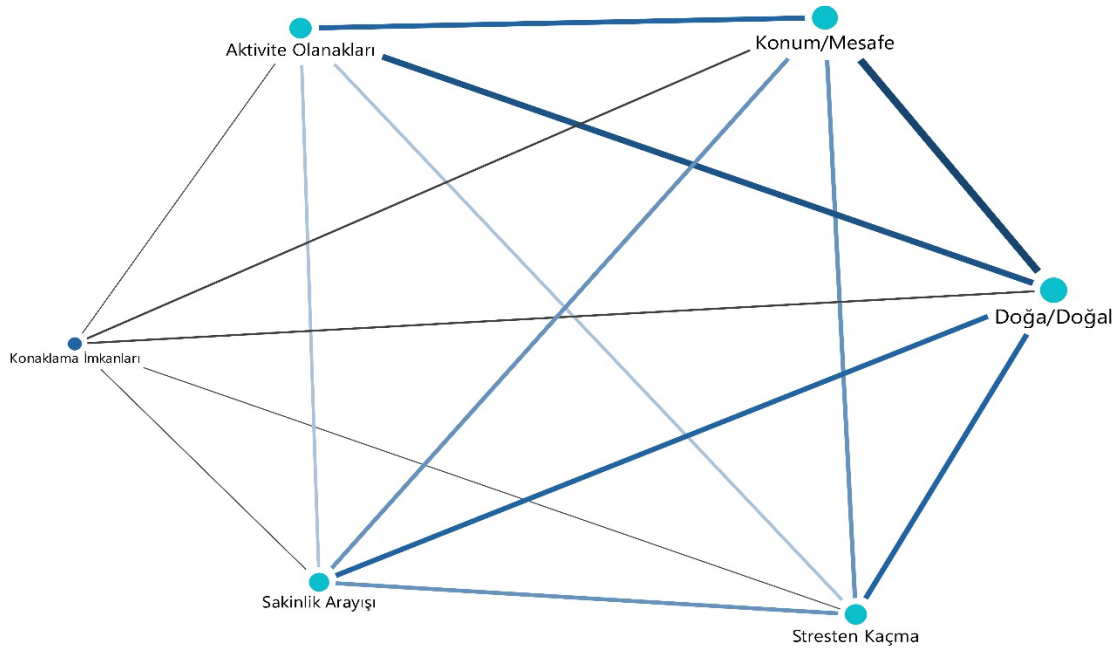
4 Bulgular

Demografik soruya ilişkin verilen katılımcı cevaplarından hareketle, çalışmaya katılan katılımcıların tümünün lisans düzeyinde eğitim aldıkları anlaşılmıştır. Bunların 12'si erkek, 3'ü ise kadındır. Katılımcıların 9'u İstanbul'un Anadolu yakasında ikamet ederken, 6'sı Avrupa yakasında ikamet etmektedir. Katılımcılardan 2'si kamu personeli, 2'si turist rehberi, 1'i fabrika yöneticisi ve geri kalanı ise esnaftır. Katılımcıların 4'ü 30 yaşın altında, 11'i üstündedir. Katılımcılardan 8'i bekar, 7'si ise evlidir. Çalışma kontrol sorusu olduğundan 15 katılımcının tümü daha önce turistik motivasyonlarla Sapanca destinasyonuna seyahat etmişlerdir.

Şekil 1: Katılımcı Görüşlerine Yönelik Kelime Bulutu

Katılımcıların görüşlerini kavramsal düzeyde açıklayan kelime bulutu analizi Şekil 1 yardımıyla verilmektedir. Çalışma verilerinin yoğunlaştığı konular ve bunların çalışmanın içerik analizinde kullanılacak temalarla olan ilişkilerinin tespitiyle ilgili öngörüler sağladığı bilinmektedir. En sık tekrar edilen kelimenin merkezde yer aldığı Şekil 1'deki gelişmelerin büyüklükleri tekrar edilme sıklıklarıyla doğru orantılı olmaktadır. Kelime bulutu analizi yapılırken en az 10 kez tekrar edilmiş kelimeler görsel olarak dahil edilmiştir. Konuyla ilgisi olmayan bağlaç, yüklem vb. sözcükler kelime bulutunun dışında tutulmuştur. Ayrıca aynı kelimelerin ek almış halleri ek almayan versiyonları ile birleştirilmiştir. Bu bağlamda; şehir, doğa, doğal, yaşam, zaman, sakın, stres, yoğun, uzaklaşma gibi araştırma problemiyle ilişkili ve çalışmanın temalarıyla ilgili olabilecek kelimelerin katılımcılar tarafından çok sık tekrar edildiği görülmektedir.

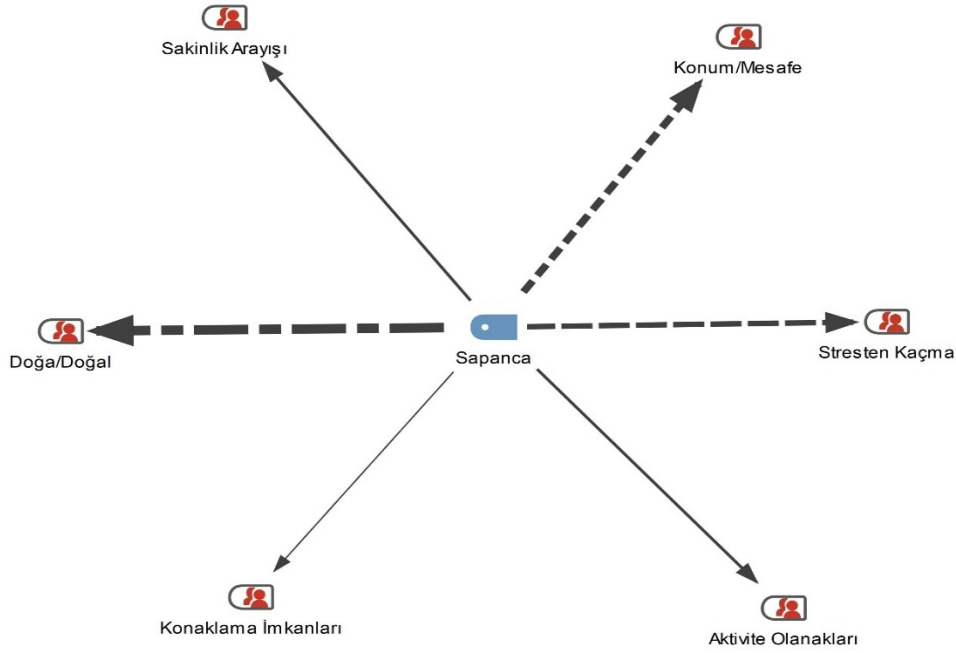
Şekil 2: Araştırma Temalarının İlişkilerini Gösteren Kod İlişki Haritası

Çalışmada araştırma problemini açıklayabilmek için tespit edilen temaların katılımcı görüşleri neticesinde oluşan ilişkileri Şekil 2'deki kod ilişki haritası yardımıyla ele alınmıştır. İlişkilerin gücünü göstermek adına temalar arası ilişkiyi ortaya koyan çizgilerin kalınlıkları ilişkinin şiddetini ortaya koymaktadır. Ayrıca bu ilişkinin anlaşılması için en güçlü ilişki en koyu olacak şekilde mavi rengin tonları kullanılmıştır. Bu bağlamda, ilçenin konumu ve İstanbul'a olan yakınlığı ile, ilçenin doğası ve doğallık içeren farklı niteliklerinin, (analize göre 7 şiddetinde-en yüksek) İstanbul'dan Sapanca'yı ziyaret eden turistler için ortak motivasyonlar olduğu ifade edilebilir. Birbirleriyle ilişkisi en yüksek çıkan bu iki tema, ayrı olarak aktivite olanaklarıyla ikinci yüksek ilişkiyi ortaya koymaktadır. İstanbul'da yaşayan ve Sapanca'yı ziyaret edenler, aktivite olanaklarının ilçeye ziyaret etmelerinde önemli bir faktör olduğunu vurgularken, ilçenin İstanbul'a yakın olması ve sahip olduğu doğal zenginliklerin de bu durumu desteklediğini ifade etmektedir. Sakinlik arayışı ve İstanbul'un stresinden kaçma temalarının da Sapanca'yı tercih etme nedeni olarak önemi vurgulanan ve nedensellik ortaya koyan diğer temalarla güçlü ilişkilerinin olduğu ifade edilebilir. Şekil 2'deki en ilginç sonuçlardan biri ise konaklama olanaklarının en zayıf ilişki üreten tema olmasıdır. Özellikle pandemi sonrası doğaya kaçışın en gözlemlenebilir sonucu olarak ilçede son birkaç yılda yaygınlaşan Bungalov tipi konaklamanın ilçeyi ziyaret edenler için bir çekicilik unsuru oluşturmadığı anlaşılmaktadır. Bu konaklama tipinin ilçeye yönelik seyahatlerde bir motivasyon kaynağı olmaktan ziyade, diğer çekicilik unsurları için oluşan konaklama talebinin bir sonucu olduğu söylenebilir.

Tablo 1: Araştırma temalarının ilişkin kod ilişki tarayıcısı

Kod Sistemi	1	2	3	4	5	5
(1) Stresten Kaçma	0					
(2) Aktivite Olanakları	18	0				
(3) Konaklama İmkanları	9	14	0			
(4) Doğa/Doğal	33	35	10	0		
(6) Sakinlik Arayışı	38	17	7	28	0	
(6) Konum/Mesafe	35	32	15	36	30	0

Tablo 1’de çalışmanın temalarına ilişkin kod ilişki tarayıcısı yer almaktadır. Kod ilişki tarayıcısı, araştırma temalarının katılımcılar tarafından birlikte tekrar edilme sıklıklarını göstermektedir. Kodlardan en çok birlikte tekrar edilme sıklığına sahip olan temalar stresten kaçma ve sakinlik arayışı (38 kez) temalarıdır. Bu durum İstanbul’un kalabalığından ve stresinden kaçmak isteyenlerin sakinliği Sapanca’da aradıkları şeklinde yorumlanabilir. İkinci en çok birlikte tekrar edilen temalar konum/mesafe ile doğa/doğal (36 kez) temalarıdır. İnsanlar doğası nedeniyle İstanbul’a yakın gördükleri Sapanca’ya turistik seyahatler düzenlemektedir. Kodların birlikte tekrar edilme sıklıklarının yer aldığı diğer ilişkiler de Tablo 1’de görülmektedir.

Şekil 3: Kod Birlikte Oluşma Modeli

Katılımcıların zihninde bir destinasyon olarak Sapanca’nın araştırma temaları tarafından hangisiyle ve ne ölçüde ilişkilendirildiği Şekil 3’te yer almaktadır. Katılımcılar Sapanca’yı en çok doğa ve doğal teması ile ilişkilendirmektedir. Doğal ile kastedilen başta yöresel ürün olmak üzere destinasyona has ve endüstriyel olmamış her türlü ürün veya süreçlerdir. Akabinde konumu ve bu bağlamda İstanbul’a olan mesafesi Sapanca’nın ikinci düzeyde önem atfedilen özelliğidir. Üçüncü olarak stresten kaçma teması (İstanbul’un stresinden kaçarak Sapanca’ya gitmek) İstanbullular tarafından Sapanca ile özdeşleştirilmiştir. Sapanca ile en az düzeyde özdeşleştirilen konu ise konaklama imkanlarıdır.

5 Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Bu araştırma, İstanbul’da yaşayan yerli turistlerin Sapanca’yı tercih etme nedenlerini incelemiştir. Bulgularımız, katılımcıların en sık tekrar ettiği kelimeler arasında "şehir," "doğa," "doğal," "yaşam," "zaman," "sakin," "stres," "yoğun," ve "uzaklaşma" gibi kelimelerin bulunduğunu göstermektedir. Ayrıca, bu temalar arasında en yüksek ilişkinin "şehir" ve "doğa/doğal" temaları ile, ikinci en yüksek ilişkinin ise "doğa/doğal" ve "aktivite" temaları ile olduğu belirlenmiştir. İstanbul’un yakınlığı, ilçenin doğal güzellikleri ve aktivite olanakları, İstanbul’dan Sapanca’yı ziyaret eden yerli turistler için ortak motivasyonlar olarak öne çıkmaktadır.

Ayrıca, "sakinlik arayışı" ve "stresten kaçma" temalarının da Sapanca’yı tercih etme nedenleri olarak öne çıktığı ve bu temaların diğer temalarla güçlü ilişkilere sahip olduğu görülmüştür. Bu bulgular, İstanbul’un stresinden ve yoğunluğundan kaçmak isteyen turistlerin Sapanca’yı sakinlik ve doğal bir kaçış olarak gördüklerini göstermektedir. Bu araştırma sonuçları, İstanbul’daki yerli turistlerin

Sapanca'yı tercih etme nedenlerini analiz ederek, destinasyon tercihlerinin altında yatan motivasyonları anlamaya yönelik önemli bir katkı sunmaktadır.

Öncelikle, "doğa" ve "doğal" temalarının sıkça tekrar edilmesi, doğanın turistik destinasyon seçiminde önemli bir etken olduğunu doğrulamaktadır. Bu, doğal kaynakların korunması ve sürdürülebilir turizm uygulamalarının Sapanca gibi destinasyonlarda önemli bir rol oynadığına işaret eder (Dwyer vd., 2004). İkinci olarak, "şehir" temasının ve İstanbul'a olan yakınlığın turistler için önemli bir faktör olarak belirlenmesi, şehir stresinden kaçış ve kısa süreli bir tatil imkânı sunan destinasyonların çekici hale geldiğini göstermektedir. Bu, turistlerin şehir hayatının yoğunluğundan kaçma eğilimini yansıtmaktadır (Li vd., 2019). Üçüncü olarak, "aktivite" temasının ikinci en yüksek ilişkiyi oluşturması, destinasyonun sunduğu aktivite olanaklarının turistler için önemli olduğunu göstermektedir. Bu sonuç, turistik destinasyonların ziyaretçilere çeşitli etkinlikler sunma gerekliliğini vurgular (Gursoy vd., 2002). Buna karşın, "konaklama" temasının zayıf bir ilişki üretmesi ilginç bir sonuçtur. Özellikle bungalov tipi konaklamanın turistler için çekici olmadığı göz önüne alındığında, konaklama çeşitliliğinin ve seçeneklerinin fazla olması destinasyon tercihinde önemli bir faktör olduğu bilinmektedir (Li vd., 2018). Sapanca destinasyonunun, özellikle bungalov tipi konaklama seçeneğine odaklanmış olmasının, destinasyon için etkili bir strateji olup olmadığı araştırılması gereken önemli bir konudur.

Araştırmanın bulgularına dayalı olarak, İstanbul'daki yerli turistlerin Sapanca'yı tercih etme motivasyonlarını daha iyi anlamak ve destinasyonun cazibesini artırmak için aşağıdaki öneriler sunulabilir:

- Sapanca'nın doğal güzelliklerini koruma ve sürdürülebilir turizmi teşvik etme çabaları artırılmalıdır. Doğa ve doğallık teması, ziyaretçiler için önemli bir çekici faktördür, bu nedenle doğal kaynakların korunması öncelikli olmalıdır.
- İlçede sunulan aktivite olanakları çeşitlendirilmeli ve tanıtılmalıdır. İstanbul'dan gelen turistler, aktivite olanaklarının ilçeyi ziyaret etmelerinde önemli bir faktör olduğu tespit edilmiştir.
- İstanbul'daki yerli turistlere daha zengin ve çeşitli turistik deneyimler sunmak için yerel işletmeler ve yönetimler iş birliği yapmalıdır. Doğa yürüyüşleri, bisiklet turları, su sporları gibi farklı aktiviteler düzenlenmeli ve tanıtılmalıdır.
- İlçenin İstanbul'a olan yakınlığı, tanıtım materyallerinde vurgulanmalıdır. Bu, kısa bir kaçış ya da tatil planı yapmak isteyen turistler için çekici bir özellik olarak sunulmalıdır.
- Sapanca'nın sakin ve huzurlu atmosferi vurgulanmalıdır. İstanbul'un stresinden kaçmak isteyenler için Sapanca, mükemmel bir kaçış noktası olarak tanıtılabilir.
- Turistlere, doğal kaynakların korunması ve çevresel sürdürülebilirlik konularında bilgilendirmeler yapılmalıdır. Bu, turistlerin çevresel bilinçlerini artırabilir ve doğal güzellikleri daha iyi korumalarına yardımcı olabilir.
- Sapanca'nın doğallığı ve yerel ürünleri vurgulanarak, turistlere yöresel ürünlerin tadını çıkarma fırsatları sunulmalıdır. Bu, yerel ekonomiye katkı sağlayabilir ve turistlerin deneyimini zenginleştirebilir.
- Konaklama seçenekleri çeşitlendirilmeli ve turistlere farklı tercihlere uygun konaklama imkanları sunulmalıdır. Bungalov tipi konaklama, özellikle pandemi sonrası doğaya kaçışın bir sonucu olarak ilgi görmemektedir.

Sonuç olarak, bu çalışma İstanbul'daki yerli turistlerin destinasyon tercihlerini anlamaya yönelik önemli bir katkı sunmaktadır. Araştırmanın sonuçları, destinasyon yönetimi ve turistik pazarlama stratejileri açısından önemli ipuçları sunmaktadır. Gelecekteki araştırmalar, bu motivasyon faktörlerini daha derinlemesine inceleyerek ve farklı destinasyonlarla karşılaştırarak bu bulguları genişletebilirler.

6 Beyanname

Bu çalışma 26-28 Ekim 2023 tarihlerinde düzenlenen 3. Uluslararası Turizmde Yeni Jenerasyonlar ve Yeni Trendler Kongresinde sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

6.1 Rakip Çıkarlar

Bu çalışmada herhangi bir çıkar çatışması bulunmamaktadır.

6.2 Yazarların Katkıları

Merve IŞKIN: Araştırmanın tasarım ve fikrini oluşturmak, çalışmanın yazılmasına katkı sağlamak, yorum ve bulgularına katkı sağlamak, makalenin seyrinin gözetimini gerçekleştirmek ve desteklemek gibi katkıda bulunulmuştur.

Ferhat DEMİRCİ: Araştırmanın tasarım ve fikrini oluşturmak, çalışmanın yazılmasına katkı sağlamak, yorum ve bulgularına katkı sağlamak, makalenin seyrinin gözetimini gerçekleştirmek ve desteklemek gibi katkıda bulunulmuştur.

Ümit ŞENGEL: Araştırmanın tasarım ve fikrini oluşturmak, çalışmanın yazılmasına katkı sağlamak, yorum, analiz ve bulgularına katkı sağlamak, makalenin seyrinin gözetimini gerçekleştirmek ve desteklemek gibi katkıda bulunulmuştur.

Gökhan GENÇ: (Sorumlu yazar): Araştırmanın tasarım ve fikrini oluşturmak, çalışmanın yazılmasına katkı sağlamak, sonuç ve yorum kısmına katkı sağlamak, makalenin seyrinin gözetimini gerçekleştirmek ve desteklemek gibi katkıda bulunulmuştur.

6.3 Ekler

Mülakat Soruları

Soru 1- Kendinizi kısaca tanıtır mısınız? (Eğitim düzeyi, cinsiyet, Anadolu-Avrupa ikamet durumu, meslek, yaş ve medeni durum)

Soru 2- İstanbul'dan turistik amaçlı seyahatler yapar mısınız?

Soru 3- Sapanca'nın turizmde hangi özellikleriyle öne çıktığını düşünüyorsunuz?

Soru 4- Yerli turizm faaliyetlerine katılımınız durumunda Sapanca Destinasyonu bir tercih midir?

Nedenleri nelerdir?

Soru 5- Sapanca'yı tercih ederken ne tür konaklama türlerinden yararlanıyorsunuz? Sebebi nedir?

Soru 6- Sapanca'ya yaptığınız seyahatlerden memnun musunuz? Hangi yönleriyle tavsiye edersiniz?

Kaynakça

- Acar, D. (2020). Turizm tarihi incelemelerinin yaygınlaşması neden önemlidir? *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, 31(1), 96-100.
- Aldemir, T., Işkın, M. ve Şengel, Ü. (2020). TV yemek programlarının popüler kültür algısı ve gençlerin eğitim-meslek seçimlerine etkileri. *Sosyal, Beşerî ve İdari Bilimler Dergisi*, 3(12), 971-986.
- Aydoğdu, A. ve Duman, S. (2017). Destinasyon çekicilik unsuru olarak gastronomi turizmi: Kastamonu örneği. *Turar Turizm ve Araştırma Dergisi*, 6(1), 4-23.
- Berbel-Pineda, J. M., Palacios-Florencio, B., Ramírez-Hurtado, J. M. and Santos-Roldán, L. (2019). Gastronomic experience as a factor of motivation in the tourist movements. *International Journal of Gastronomy and Food Science*, 18, 100171.
- Boğan, E. ve Dedeoğlu, B. B. (2018). Yerel halkın turizmin etkilerine yönelik algılamalarına ilişkin karşılaştırmalı bir çalışma: Alanya ve Sapanca örneği. *Sosyal ve Beşerî Bilimler Dergisi*, 10(2), 26-41.
- Çakıcı, A. C. and Harman, S. (2007). Importance of destination attributes affecting destination choice of affecting destination choice of Turkish birdwatchers. *Gazi Üniversitesi Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1, 131-145.
- Çalık, İ. ve Akgün, Ö. (2019). Sapanca’da turizmin çevresel sürdürülebilirliği. *Tourism and Recreation*, 1(2), 67-74.
- Çeken, H., Yılmaz, G. Ö. ve Ertürk, N. (2018). Arap Ülkelerinden gelen turistlerin etkilerine yönelik yerel halkın algısı: Sapanca örneği. *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 20(1), 401-414.
- Demir, Ş. Ş. (2010). Çekici faktörlerin destinasyon seçimine etkisi: Dalyan örneği. *Ege Academic Review*, 10(3), 1041-1054.
- Durmuş, E. (2021). *Turizmde Destinasyon Marka İmajı Algısı ve Sapanca Bölgesi Üzerine Bir Araştırma*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya: Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Sakarya.
- Dwyer, L., Mellor, R., Livaic, Z., Edwards, D. and Kim, C. (2004). Attributes of destination competitiveness: A factor analysis. *Tourism Analysis*, 9(1-2), 91-101.
- Gursoy, D., Chen, Y. S. and Lu, L. (2002). Antecedents and outcomes of travelers' information search behavior. *Journal of Travel Research*, 41(3), 247-260.
- Işkın, M. ve Şengel, Ü. (2020). Modern turizmin önemli sorunları: sürdürülebilirlik ve taşıma kapasitesi. *Safran Kültür ve Turizm Araştırmaları Dergisi*, 3(3), 424-436.
- Kuckartz, U. and Radiker, S. (2019), *Analyzing qualitative data with MAXQDA*. New York: Springer International Publishing.
- Li, X., Wang, D., Huang, Y. and Wu, J. (2018). Tourist perceived destination competitiveness in bungalows: A case study of the Qiandao Lake scenic area, China. *Sustainability*, 10(8), 2661.
- Li, X., Wang, D., Huang, Y. and Wu, J. (2019). Exploring the relationship between destination competitiveness and China's island tourism development. *Tourism Management*, 71, 160-169.
- Löschburg, W. (1998). *Seyahatin kültür tarihi*. J. Traub (Çev.). Ankara: Dost Kitabevi Yayınları.
- Lune, H. and Berg, B. L. (2017). *Qualitative research methods for the social sciences*. London: Pearson Education.
- Mercan, Ş. O. ve Kazancı, M. (2019). Kültürel değerlere yönelik destinasyon seçimi: Çanakkale’ye gelen yerli ziyaretçiler üzerine bir araştırma. *Turizm Akademik Dergisi*, 6(2), 115-125.
- Saçlı, Ç. ve Avcıkurt, C. (2018). Destinasyon tercihinde somut olmayan kültürel miras değerlerinin önemi: uluslararası kültür turistleri üzerine bir uygulama. *Türk Turizm Araştırmaları Dergisi*, 2(4), 1-13.
- Sakarya Belediyesi (2021). Turizm İstatistikleri, <https://www.sakarya.bel.tr/tr/StratejikPlanlama>, Erişim: 07 Kasım 2023.
- Sapanca Belediyesi. (2023). Gezilecek Yerler. <https://www.sapanca.org/gezilecek-yerler/>, Erişim: 25 Eylül 2023.
- Şengel, Ü, Işkın, M. ve Dil, E. (2015). Sapanca Turizminin “Doxey Kızgınlık Modeli”nin Boyutları Kapsamında Değerlendirilmesi. I. Eurasia International Tourism Congress: Current Issues, Trends, and Indicators, (pp.189-196), 28-30 Mayıs 2015, Konya.
- Şengel, Ü. (2020). Sınırsız kardeşlik: Muş ili için bütünlük destinasyon bağlamında rota/tur önerileri. *Journal of Gastronomy Hospitality and Travel*, 3(2), 200-212.
- Üzümcü, T. P. ve Özmen, A. (2018). İkincil konutların turizme kazandırılması: Sapanca örneği. *Uluslararası Turizm Ekonomi ve İşletme Bilimleri Dergisi*, 2(2), 149-164.
- Walton, J.K. (2011). *Tourism and history*. Oxford: Goodfellow Publishers Ltd.
- Wondirad, A. and Verheye, G. (2023). Does gastronomy determine visitors' holiday destination choice? Empirical evidence based on a mixed-method research approach. *Cogent Food & Agriculture*, 9(2), 2266195.

- Yıldırgan, R. ve Taşçıoğlu, H. (2023). Sapanca'daki bungalov işletmecilerinin sürdürülebilir turizm ve çevre tutumları üzerine bir araştırma. *Journal of Tourism & Gastronomy Studies*, 11(2), 969-990.
- Yıldırgan, M. S. ve Batman, O. (2022). Rekreatif faaliyetlerin tamamlayıcı konaklama işletmeleri üzerindeki rolü: Sapanca örneği. *Seyahat ve Otel İşletmeciliği Dergisi*, 19(3), 444-468.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2016). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2018). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (11. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Zengin, B. ve Kiper, V. O. (2020). Destinasyon sürdürülebilirliği kapsamında de-marketing uygulamaları: Sapanca destinasyonuna dair önleyici bir çalışma. *Türk Turizm Araştırmaları Dergisi*, 4(3), 2102-2112.
- Zengin, B., Yıldırgan, R. ve Bilgiçli, İ. (2014). Sakarya'ya Gelen Ortadoğu Kökenli Turistlerin Talep Profiline Yönelik Bir Araştırma. 13 Geleneksel Turizm Paneli (ss. 52-62) 11 Nisan 2014, İstanbul.

© 2023 by the authors. Submitted for possible open access publication under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution (CC BY) license (<http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>).